

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ПЕТРОВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 15197/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

22 май 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

22/08/2008 г.

Това решение може да бъде предмет на редакторска преработка.

В делото Петров срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Пеер Лоренцен, *Председател*,

Снежана Ботушарова,

Карел Юнгвирт,

Володимир Буткевич,

Раит Марусте,

Марк Вилигер,

Миряна Лазарова Трайковска, *съдиш*,

и Клаудия Вестердик, *Секретар на отделението*,

след закрито заседание, проведено на 29 април 2008 г.,

постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№15197/02) срещу Република България, подадена в Съда на 29 март 2002 г. съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българския гражданин, г-н Иван Йовчев Петров, роден през 1969 г. и живеещ в Габрово ("жалбоподател").

2. Жалбоподателят първоначално е представляван от г-жа З. Калайджиева, адвокат, практикуващ в София. На 31 март 2008 г. тя се оттегля от производството и жалбоподателят назначава г-жа С. Разбойникова, също адвокат, практикуващ в София. Българското правителство ("Правителството") е представлявано от агента си, г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, по-специално, че наказателното производство срещу него е продължило неоснователно дълго, че кореспонденцията му в затвора е била наблюдавана и че докато е бил в затвора, той е бил възпрепятстван да говори по телефона с партньорката си, с която не е сключил брак. Той твърди също, че не е имал ефективни средства за правна защита по отношение на първия и втория въпрос.

4. На 2 октомври 2006 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да информира Правителството за оплакванията, отнасящи се до продължителността на производството срещу жалбоподателя, наблюдаването на неговата кореспонденция, ограничаването на неговите телефонни разговори, както и твърденията за липса на правни мерки по отношение на тези въпроси. Съгласно разпоредбите на член 29, алинея 3 от Конвенцията, той решава да

разгледа жалбата едновременно по същество и по отношение на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

A. Наказателното производство срещу жалбоподателя

5. На 12 ноември 1990 г. жалбоподателят и г-н С. В. са арестувани в София по подозрение, че са откраднали кола. Повдигнато им е обвинение от военен следовател по компетентност, тъй като по това време г-н С. В. е редник, и им е наложено предварително задържане.

6. В началото на 1991 г. г-н С. В. успява да избяга по време на прехвърлянето им от един арест в друг. През май 1991 г. жалбоподателят е освободен под гаранция.

7. На 24 юли 1991 г. жалбоподателят е арестуван по обвинения в кражби в Габрово. Делото е възложено на Плевенска окръжна военна прокуратура по отношение на г-н С. В., който е военнослужещ. Там делото е присъединено към други висящи дела срещу г-н С. В., някои от които също се отнасят до жалбоподателя.

8. На 5 февруари 1993 г. производството е спряно, тъй като местонахождението на г-н С. В. не е било известно. Според жалбоподателя, г-н С. В. се заселил в Гърция, но през следващите години се е връщал в България всяко лято, без някога да е бил спиран или притесняван от властите и дори е подновил своите документи за самоличност.

9. През 2001 г. жалбоподателят се осведомява за състоянието на производството срещу него. Той е информиран, че г-н С. В. не е открит още и че производството все още е спряно.

10. На 27 юли 2001 г. разследването е било поето от Плевенска окръжна военна прокуратура. На 10 август 2001 г. тази служба разделя делата срещу жалбоподателя и ги възлага на районните прокуратури в София, Варна, Пловдив и Габрово в съответствие с териториалната им компетентност и на Софийска военно-окръжна прокуратура.

11. На 28 юни 2002 г. Пловдивска районна прокуратура прекратява разследването срещу жалбоподателя, защото е изтекла съответната погасителна давност. На 28 август 2002 г. Софийска районна прокуратура прекратява разследването по същата причина.

12. На 5 март 2002 г. Габровската районна прокуратура оттегля някои обвинения срещу жалбоподателя и повдига срещу него редица други. Делото се гледа от Габровския окръжен съд, който осъжда жалбоподателя с решение от 4 ноември 2002 г. Жалбоподателят изглежда не е обжалвал. Някои други обвинения срещу жалбоподателя са оттеглени от Габровска районна прокуратура на 28 октомври 2003 г.

13. Не е ясно дали делата срещу жалбоподателя, водени от Варненската окръжна прокуратура и Софийската военно-окръжна прокуратура, са били прекратени или все още са висящи.

Б. Контролът върху кореспонденцията на жалбоподателя и ограниченията на телефонните му разговори в затвора

14. На 4 април 2001 г. жалбоподателят е бил прехвърлен в затвора в Ловеч за изтърпяване на наказание от три и половина години лишаване от свобода, наложено му през 2000 г. По-късно тази присъда е обединена с няколко други наказания, присъдени в отделни производства. Той е освободен на 29 януари 2003 година.

15. По време на престоя му в затвора, жалбоподателят не е имал разрешение да пише писма до адвоката си, която го представлява в различни наказателни производства и в производството пред Съда, в запечатани пликове или да говори с нея по телефона. Неговата поща, включително и писмата до и от адвоката му, систематично се отварят и проверяват. Това се потвърждава от писмо, написано на 15 ноември 2006 г. от директора на Дирекция "Изпълнение на наказанията" към Министерството на правосъдието, което е представено от правителството пред Съда. В писмото се казва, че съгласно член 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г.) (виж параграф 18 по-долу) кореспонденцията на лишените от свобода е обект на контрол от страна на затворническата администрация. В него се казва още, че тъй като жалбоподателят е бил затворник, неговата кореспонденция е била наблюдавана, за да се осигури правилното прилагане на член 37, ал. 2 от правилника за прилагане на закона (виж параграф 19 по-долу).

16. През лятото на 2001 г. е инсталирана телефонна кабина в затвора и затворниците са имали право да я използват, за да се обаждат на близките си два пъти месечно. Било им е съобщено, че могат да я използват, за да се обаждат на родители, братя и сестри, деца и съпрузи. По искане на няколко затворници началникът на затвора очевидно неофициално е приел да разпростре прилагането на това правило и по отношение на партньорите, с които няма сключен брак. Първоначално жалбоподателят, който преди лишаването му от свобода е живял в продължение на около четири години с г-жа С. П. и на когото му се е родило дете от нея само четиридесет дни преди той да

влезе в затвора също е имал право да се възползва от възможността да се обаждат на партньорката си по телефона. Въпреки това, през август 2001 г. началникът на затвора отказва да му позволи да се ползва от телефонната кабина. Жалбоподателят възразява, но началникът на затвора му отговаря, че законът дава право на обаждания единствено до съпрузите и че ако жалбоподателят е бил толкова привързан към своята партньорка и тяхното дете, той винаги можел да се ожени за нея. В началото на 2002 г., след намеса от страна на Агенцията за закрила на детето, която се свързва с адвоката на жалбоподателя по отношение на този въпрос, отново му е разрешено да провежда телефонни разговори с партньорката си.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Конституцията от 1991 г.

17. Членове 30 и 34 от Конституцията от 1991 г. гласят, както следва:

Член 30, алинея 5

“Всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на техните съобщения е неприкосновена.”

Член 34

“1. Свободата и тайната на кореспонденцията и на другите съобщения са неприкосновени.

2. Изключения от това правило се допускат само с разрешение на съдебната власт, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления.”

B. Законът за изпълнение на наказанията от 1969 г. и подзаконовите актове по прилагането му

1. Относно пощата на лишените от свобода

18. Член 33 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г., в сила към съответния момент, гласи съответно:

“1. Лишените от свобода ... имат право на:

...

в) кореспонденция и хранителни пратки, които подлежат на проверка от администрацията.”

19. Член 37, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона, който е в сила към съответния момент и до днес, предвижда, че ако съдържанието на дадено писмо по причина на сигурност, затворнически режим или дисциплинарни причини, не може да бъде доставено до затворника или изпратено по пощата, затворникът трябва да бъде информиран за това и писмото трябва да бъде приложено към досието му.

20. През юни 2002 г. са били добавени в закона нови разпоредби по отношение на лицата, задържани под стража. Алинея 3 от приетия член 132г гласи, както следва:

“Кореспонденцията на обвиняемите и подсъдимите подлежи на проверка от администрацията.”

21. В решение от 18 април 2006 г. (реш. № 4 от 18 април 2006 г. по конституционно дело № 11 от 2005 г., обн. , ДВ, бр. 36 от 2 май 2006 г.) Конституционният съд, действащ в съответствие с искане от главния прокурор, обявява тази разпоредба за противоконституционна. След подробен анализ на съответните конституционни разпоредби и разпоредбите на Конвенцията и, *inter alia*, след позоваване на делата *Campbell срещу Обединеното кралство* (решение от 25 март 1992 г., серия А, № 233), *Calogero Diana срещу Италия* (решение от 15 ноември 1996 г., Доклади на съдебни решения 1996-V) и *Petra срещу Румъния* (решение от 23 септември 1998 г., Доклади 1998-VII), съдът е постановил, че едно бланкетно разрешение за проверяване на кореспонденцията на всички затворници, без оглед на конкретните обстоятелства и на заплахата, за която се твърди, че те представляват за обществото чрез тази кореспонденция, е в противоречие с член 30, ал. 5 и член 34 от Конституцията от 1991 г.

22. Предметът на делото е бил ограничен до преглед на конституционносъобразността на чл. 132г, ал. 3 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. Поради тази причина на член 33, ал. 1, буква в) от Закона, въпреки че има почти идентични текстове не е бил направен преглед за конституционносъобразност.

23. Съгласно българското законодателство, решенията на Конституционния съд за обявяване на законовите разпоредби да противоконституционни са в сила само за в бъдеще (*ex nunc*).

2. Относно телефонните разговори на лишените от свобода

24. Член 37а, ал. (1) от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г., добавен през юни 2001 г., предвижда, че затворниците могат да използват телефонни автомати, инсталирани в затвора в съответствие с правилник, издаден от

директора на Дирекция "Изпълнение на наказанията" към Министерството на правосъдието. Алинея 2 предвижда, че затворниците могат да използват телефон, за да се обаждат само на техните роднини по пряка възходяща или низходяща линия, братя, сестри и съпрузи. Телефонните разговори се извършват под наблюдението на служител от затвора, който предварително трябва да се увери, че разговорът наистина ще се провежда с посочения адресат (алинея 3).

В. Законите за адвокатурата от 1991 г. и 2004 г.

25. Член 18, алинея 2 от Закона за адвокатурата от 1991 г., понастоящем заменен от член 33, алинея 2 от Закона за адвокатурата от 2004 г., предвижда, че кореспонденцията между адвокатите и техните доверители е неприкосновена, не подлежи на проверка и не може да бъде използвана като доказателствено средство в съда.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

I. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

26. Жалбоподателят твърди, че наказателното производство срещу него е продължило неразумно дълго, в противоречие с член 6, алинея 1 от Конвенцията, който предвижда съответно:

“Всяко лице при определянето на ... каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок от ... съд...”

А. Становищата на страните

27. Правителството не изразява становище.

28. Жалбоподателят твърди, че между 1990 и 2002 г. властите не са положили никакви усилия за придвижване на наказателните дела срещу него. Срокът от дванадесет години за извършването на предварително разследване е бил очевидно прекомерен, особено като се има предвид простото естество на обвиненията. Тази продължителност не може да бъде обяснена с отсъствието на неговия съобвиняем, тъй като производството срещу двамата би могло да бъде разделено.

Б. Преценката на Съда

1. Допустимост

29. Съдът счита, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35, алинея 3 от Конвенцията. Той отбелязва още, че на други основания то не е и недопустимо. Следователно, трябва да бъде обявено за допустимо.

2. По същество

30. Срокът, който трябва да бъде взет под внимание, не започва да тече през ноември 1990 г. или юли 1991 г., когато жалбоподателят е бил арестуван и обвинен, а едва на 7 септември 1992 г., когато Конвенцията влиза в сила по отношение на България. Все пак, за да се определи дали времето, което е изтекло след тази дата е разумно, е необходимо да се вземе предвид и етапът, до който е било достигнало производството в този момент (виж, наред с други, *Рачеви срещу България*, № 47877/99, параграф 70, 23 септември 2004 г.).

31. След като делата срещу жалбоподателя са били отделени през август 2001 г. (виж параграф 10 по-горе), производствата по две от тях са приключили през юни и август 2002 г. (виж параграф 11 по-горе). Едно дело очевидно частично е приключило през ноември 2002 г. и частично през октомври 2003 г. (виж параграф 12 по-горе). Не е ясно дали останалите две дела срещу жалбоподателя са приключили или все още са висящи (виж параграф

13 по-горе). Ето защо Съдът намира, че разглежданият период е продължил най-малко девет години и половина по отношение на всички обвинения срещу жалбоподателя, а в някои случаи дори повече.

32. Основателността на продължителността на производството трябва да бъде оценена в светлината на обстоятелствата по делото и като се вземат предвид критериите, установени в практиката на Съда, в частност сложността на делото и поведението на жалбоподателите и на съответните власти (виж, наред с много други, *Йовчев срещу България*, № 41211/98, параграф 118, 2 февруари 2006 г.).

33. Съдът намира, че делото е с фактическа сложност, тъй като се отнася до множество престъпления, извършени на различни места. Въпреки това, не изглежда, че това е основната причина за забавянето в разследването. Нито пък изглежда, че жалбоподателят е допринесъл по някакъв начин за протакането на производството, което очевидно е резултат главно от неспособността на властите да проследят и да призоват обвинения заедно с него г-н С. В. (виж параграфи 8 и

9 по-горе). Съдът има определени съмнения, дали властите са положили сериозни усилия в тази посока. Но дори да приемем, че те са

положили такива, липсата на другия обвиняем не може да оправдае срока на бездействие, като този в конкретния случай, при който не са извършени почти никакви следствени действия за период от около девет години (пак там, параграф 119), особено след като, с оглед на забавянето, властите биха могли да предвидят разделянето на делата срещу жалбоподателя и г-н С. В. (виж *Kettache срещу Франция (№ 1 и № 2)*, решение от 27 ноември 1991 г., серия А № 218, стр. 30, параграф 70).

34. Ето защо е налице нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията.

II. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

35. Жалбоподателят твърди, че властите систематично са отваряли и проверявали цялата му кореспонденция в затвора и не са доставяли някои от писмата му. Той се позовава на членове 8 и 10 от Конвенцията. Съдът счита, че това оплакване следва да бъде разгледано съгласно член 8 от Конвенцията, който гласи съответно:

“1. Всеки има право на зачитане на неговата кореспонденция.

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.”

A. Становищата на страните

36. Правителството не изразява становище.

37. Жалбоподателят твърди, че четенето на пощата му в затвора, макар и формално да се основава на съответните разпоредби на Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г., е било незаконно, тъй като то е било в противоречие с разпоредбите на член 34 и член 35, ал. 5 от Конституцията от 1991 г. и с член 18, ал. 2 от Закона за адвокатурата от 1991 г. Разпоредба, която е подобна на тази, отнасяща се до делото на жалбоподателя, но приложима само по отношение на временно задържаните затворници, е била обявена за недействителна от Върховния административен съд през 2000 г. Освен това, член 132ж от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. е бил обявен за противоконституционен и противоречащ на член 8 от Конвенцията през 2006 г. Въпреки това, тъй като тази декларация е имала само бъдещ ефект, това не е повлияло на ситуацията на жалбоподателя.

Неговата кореспонденция с адвоката му е била отваряна и четена от затворническите власти, което го е карало да се чувства уязвим и е задължавало адвоката му да го посещава в затвора. Тази мярка не е била разрешена от съдебен орган и не е била предназначена за откриването или предотвратяването на престъпления.

Б. Преценката на Съда

1. Допустимост

38. Съдът счита, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35, алинея 3 от Конвенцията. Той отбелязва още, че на други основания то също не е недопустимо. Следователно, трябва да бъде обявено за допустимо.

2. По същество

39. Съдът отбелязва, че цялата входяща и изходяща кореспонденция на жалбоподателя, включително с адвоката му, е предмет на проверка по силата на раздел 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (виж параграф 18 по-горе). Всъщност, затворническите власти потвърждават, че кореспонденцията на жалбоподателя е била наблюдавана (виж параграф

15 по-горе). При тези обстоятелства, той може да претендира, че е жертва на намеса по отношение на неговото право на неприкосновеност на кореспонденцията по силата на член 8 от Конвенцията (виж *Campbell*, цитирано по-горе, стр. 16, параграф 33).

40. Подобна намеса води до нарушаване на член 8, освен ако може да се докаже, че е била "в съответствие със закона", че преследвала една или повече легитимна цел или цели, както е посочено в параграф 2, и е била "необходима в едно демократично общество", за да се постигнат тези цели.

41. Относно първото от тези изисквания, Съдът отбелязва, че член 18, ал. 2 от Закона за адвокатурата от 1991 г., в сила към съответния момент, предвижда, че кореспонденцията между адвокати и техните клиенти е неприкосновена и не може да бъде обект на подслушване (виж параграф 25 по-горе). Не изглежда да съществува някаква съдебната практика, изясняваща точната цел на тази разпоредба и по-специално, как тя се съгласува с член 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (виж, *съответно, Soini and Others срещу Финландия*, № 36404/97, параграф 55 *in fine* и параграф 56, 17 януари 2006 г.). По-нататък Съдът отбелязва, че през 2006 г. българският Конституционен съд е счел, че разпоредбата, чиято

формулировка е почти идентична с тази на член 33, ал. 1, буква в) - новодобавеният член 132г, ал. 3 от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. - е в противоречие с член 30, алинея 5 и член 34 от Конституцията от 1991 г. (виж параграфи 17 и 21 по-горе). Ето защо може да се подложи на съмнение това дали системата за контрол на кореспонденцията на жалбоподателя, включително и тази с адвоката му, е "в съответствие със закона". Въпреки това, Съдът не намира, че е необходимо да определя този момент, тъй като поради причините, които са изложени по-нататък, той счита, че тази мярка е несъвместима с член 8 от Конвенцията в други аспекти (виж, *mutatis mutandis*, *Funke срещу Франция*, решение от 25 февруари 1993 г., серия А № 256-А, стр. 23, параграф 51; *Crémieux срещу Франция*, решение от 25 февруари 1993 г., серия А № 256-В, стр. 61, параграф 34; и *Miailhe срещу Франция (№ 1)*, решение от 25 февруари 1993 г., серия А № 256-С, стр. 88, параграф 32).

42. Въпреки че жалбоподателят твърди обратното, Съдът е убеден, че контролът върху неговата кореспонденция е извършен, за да гарантира, *inter alia*, че тя не съдържа материали, които са опасни за сигурността в затвора или безопасността на другите или са от друг криминален характер (виж *Campbell*, цитирано по-горе, стр. 17, параграф 41). Това се потвърждава от формулировката на член 37, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (виж параграф 19 по-горе). Следователно може да се каже, че намесата е преследвала легитимна цел "предотвратяване на безредици или престъпления" по смисъла на член 8, алинея 2.

43. Остава да се установи дали систематичната проверка на кореспонденцията на затворниците, предвидена в член 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. е "необходима в едно демократично общество". По този въпрос Съдът отбелязва, че е необходима някаква мярка за контрол върху тази кореспонденция и че тя сама по себе си не е несъвместима с Конвенцията, като се имат предвид обикновените и разумни изисквания на лишаването от свобода (виж *Silver and Others срещу Обединеното кралство*, решение от 25 март 1983 г., серия А № 61, стр. 38, параграф 98; и *Campbell*, цитирано по-горе, стр. 18, параграф 45). Въпреки това, кореспонденцията с адвокати, независимо дали се отнася до предстоящо или висящо производство или е от общ характер, по принцип е привилегирована по силата на член 8 от Конвенцията и рутинното ѝ преглеждане не съответства на принципите на конфиденциалност и професионална привилегия, свързани с отношенията между адвокат и клиент (виж *Campbell*, цитирано по-горе, стр. 19, параграф § 47 и 48). Затворническите власти могат да отворят писмо от адвокат до затворник, единствено когато имат основателна причина да вярват, че в него се съдържа нещо незаконно,

което нормалните средства за откриване не са успели да разкрият. Писмото обаче, може само да бъде отворено и не трябва да се чете. Следва да бъдат взети подходящи гаранции, предотвратяващи четенето на писмото, като например отваряне на писмото в присъствието на затворника. Четенето на пощата на затворника до и от адвокат, трябва, от друга страна, да бъде позволено само при изключителни обстоятелства, когато властите имат основателна причина да вярват, че това право е било неправилно използвано и че съдържанието на писмото застрашава сигурността на затвора или безопасността на другите или има друг криминален характер. Това, какво може да се разглежда като "основателна причина", зависи от всички обстоятелства, но то предполага съществуването на факти или информация, които биха убедили един обективен наблюдател, че се употребява канал за комуникация, с който се злоупотребява (виж Кампбел, цитирано по-горе, стр. 19, параграф 48).

44. Противно на това, член 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г., както е тълкуван от компетентните местни власти, изисква последователен контрол на кореспонденцията на затворниците (виж параграфи

15 и 18 по-горе). Той не прави разлика между различните категории лица, с които затворниците си кореспондират. Нито законът, нито правилникът за неговото прилагане определят никакви правила - например, относно сроковете за извършването на този контрол. Нещо повече, властите не са длъжни да посочват каквито и да е причини за всеки конкретен случай (виж, *mutatis mutandis*, *Calogero Diana*, цитирано по-горе, стр. 1775, параграф 32; *Domenichini срещу Италия*, решение от 15 ноември 1996 г., *Доклади* 1996-V, стр. 1799, параграф 32; *Petra*, цитирано по-горе, стр. 2854, параграф 37; и *Niedbala срещу Полша*, № 27915/95, параграф 81, 4 юли 2000 г.). Дори да приема един определен праг на преценка в тази област, Съдът намира, че наблюдението на цялата кореспонденция на жалбоподателя, адресирана до и от външния свят, включително писмата от и адвоката му не може да бъде считано като съответстващо на належаща социална нужда или пропорционално на законната цел, която се преследва. Нито компетентните национални власти, нито правителството са се опитвали да се обяснят защо е бил належащ такъв всеобхватен контрол (виж *Jankauskas срещу Литва*, № 59304/00, параграф 21, 24 февруари 2005 г.). Напротив, българският Конституционен съд изразява сериозни опасения в това отношение (виж параграф 21 по-горе).

45. Ето защо е налице нарушение на член 8 от Конвенцията.

III. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С ЧЛЕН 8

46. Жалбоподателят твърди, че за разлика от женените затворници, на него не му е било позволено да използва телефона, инсталиран в затвора в Ловеч, за да се обажда на дългогодишната си партньорка, с която е имал дете. Той се позовава на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8. Тези разпоредби гласят съответно:

Член 8

“1. Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, и тайната на неговата кореспонденция.

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.”

Член 14

“Упражняването на правата и свободите, предвидени в тази конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана по-специално на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имуществено, рождение или друг някакъв признак.”

A. Становищата на страните

47. Правителството не изразява становище.

48. Жалбоподателят твърди, че забраната да се свързва по телефона с партньорката си е също засегнала отношенията му с неговия син. Не е съществувала легитимна цел за това ограничение, което го поставя в крайно неблагоприятно положение в сравнение с лишените от свобода, които желаят да разговарят по телефона със съпругите си.

B. Преценката на Съда

1. Допустимост

49. Съдът счита, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35, алинея 3 от Конвенцията. Той отбелязва още, че на други основания то също не е недопустимо. Следователно, трябва да бъде обявено за допустимо.

2. По същество

50. Член 14 допълва други съществени разпоредби на Конвенцията и нейните протоколи. Той няма самостоятелно съществуване, тъй като е в сила единствено във връзка с "правата и свободите", гарантирани от тези разпоредби. Въпреки че прилагането на член 14 не предполага нарушаване на една или повече от тези разпоредби и в това отношение е той автономен, не може да има никаква възможност за неговото прилагане, освен ако фактите по делото не попадат в приложното поле на една или повече разпоредби от последния (виж, наред с много други (виж, наред с много други) *Sahin срещу Германия* [GC], № 30943/96, параграф 85, ЕКПЧ 2003-VIII).

51. Съдът трябва да установи дали въпросът, от който се оплаква жалбоподателят, попада в приложното поле на член 8. По тази точка, съдът първо отбелязва, че докато всяко задържане, което е законосъобразно съгласно член 5 от Конвенцията, предполага по своята природа ограничение върху личния и семейния живот, важен елемент от правото на затворника на зачитане на неговия семеен живот е затворническите власти да го подпомагат в поддържането на контакт със семейството му (виж *Messina срещу Италия* (№ 2), № 25498/94, параграф 61, ЕКПЧ 2000-X; *Kalashnikov срещу Русия* (реш.), № 47095/99, ЕКПЧ 2001-XI (извлечение); и *Aliev срещу Украйна*, № 41220/98, параграф 187, 29 април 2003 г.). По-нататък Съдът отбелязва, че двойка, която е живяла заедно в продължение на много години представлява "семейство" по смисъла на член 8, алинея 1 от Конвенцията и има право на защита, независимо от факта, че връзката им съществува без брак (виж *Великова срещу България* (реш.), № 41488/98, ЕКПЧ 1999-V (извлечение)). И накрая, Съдът отбелязва, че телефонните разговори, независимо дали те са извършвани от дома на дадено лице или от други помещения, попадат в обхвата на понятието "личен живот" и "кореспонденция" по смисъла на член 8, алинея 1 (виж, *mutatis mutandis*, *Halford срещу Обединеното кралство*, решение от 25 юни 1997 г., Доклади 1997-III, стр. 1016, параграф 44). Като се има предвид, че лицето, с което жалбоподателят е искал да разговаря по телефона, г-жа С. П., е била негов партньор без сключен брак в продължение на редица години и че е имала дете от него, забраната да се свърже с нея по телефона несъмнено засяга упражняването на правото му на зачитане на неговия личен и семеен живот и като такава попада в обхвата на член 8. Също така е ясно, че тази забрана засяга правото на жалбоподателя на зачитане на неговата "кореспонденция" по смисъла на параграф 1 от този член. Прилага се следователно член 14.

52. Член 14 не забранява всяка разлика в третирането при упражняването на правата и свободите, признати от Конвенцията. Той защитава лицата, които са в аналогични или сравнително сходни

положения, от дискриминационни разлики в третирането, които имат за основа или мотив лични характеристики ("статут"), чрез които лицата или групата лица се различават едно от друго (виж, като последно решение, *Kafkaris срещу Кипър* [GC], № 21906/04, параграф 160, ЕКПЧ 2008-...). Съдът следователно трябва да определи дали жалбоподателят – който е установил дългосрочна *фактическа* връзка с г-жа С.П. (виж параграф 16 по-горе) – е бил в аналогично положение с женените затворници, по отношение на възможността да се свързват с партньорите си по телефона.

53. Вярно е, че положението на несемейните и семейните двойки не са напълно аналогични и че все още съществуват различия между тях, по-специално, различията в правния статут и правни последици (виж *Shackell срещу Обединеното кралство* (реш.), № 45851/99, 27 април 2000 г., цитираното *Lindsay срещу Обединеното кралство*, № 11089/84, Решение на Комисията от 1 ноември 1986 г., Решения и доклади 49, стр. 181). Съдът има предвид и това, че бракът остава институция, която е широко възприемана като предоставяща особен статут на тези, които встъпват в нея, и всъщност тя е обособена, за да бъде третирана специално по член 12 от Конвенцията (пак там). Въпреки това, съдът не открива никаква разлика между положението на затворниците, които желаят да проведат телефонни разговори със своите съпрузи и затворниците, които искат да проведат такива разговори с техните несемейни партньори, с които - както жалбоподателя - имат установен семеен живот. Следователно съдът стига до заключението, че положенията им по същество са сходни в това отношение.

54. По смисъла на член 14, различното третиране между лица в сравнително подобни ситуации се счита за дискриминационно, ако то няма обективно и разумно оправдание, което означава - ако не преследва легитимна цел или ако няма разумно отношение на пропорционалност между използваните средства и целта, която се реализира (виж *Sahin*, цитирано по-горе, параграф 93). Не е направена такава обосновка в конкретния случай, както от компетентните национални органи, така и от правителството в производството пред Съда. Създалата се ситуация е резултат от формулировката на член 37а, ал. (2) от Правилника за прилагане на Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. и особено стриктното му прилагане от затворническите власти по отношение на жалбоподателя в края на 2001 и началото на 2002 г. (виж параграфи 16 и 24 по-горе).

55. Докато договарящите държави могат да си позволят известна свобода при преценката как да третират по различен начин женени и неженени двойки в областта например на данъчното облагане, социалното осигуряване или социалната политика (виж, например, *Shackell and Lindsay*, и двете цитирани по-горе; *McMichael срещу*

Обединеното кралство, решение от 24 февруари 1995 г., серия А № 307-В, стр. 58-59, параграф 98; и *Sahin*, цитирано по-горе, параграф 94), не е лесно да се разбере защо женени и неженени партньори, които имат установен семейния живот трябва да бъдат коренно различно третирани по отношение на възможността да поддържат контакт по телефона, докато единият от тях е в затвора.

56. Ето защо е налице нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8.

IV. ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

57. Жалбоподателят твърди, че не е разполагал с ефективни средства за правна защита по отношение на прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него. Той също така твърди, че не е разполагал със средства за правна защита по отношение на контрола върху неговата кореспонденция. Той се позовава на член 13 от Конвенцията, който гласи:

“Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.”

A. Становищата на страните

58. Правителството не изразява становище.

59. Жалбоподателят твърди, че въпреки многобройните му усилия, не е могъл да предизвика ускоряване на наказателното производство срещу него; не е съществувало средство за защита в това отношение, съгласно българското законодателството. Нито пък е имало възможност за получаване на обезщетение поради продължителността му, с оглед на основанията, на които е било преустановено. Това положение вече е отбелязано от Съда в предишни решения срещу България, но не са положени усилия от държавата, за да го поправи.

B. Преценката на Съда

1. Допустимост

60. Съдът счита, че това оплакване не е явно неоснователно по смисъла на член 35, алинея 3 от Конвенцията. Той отбелязва още, че на други основания то също не е недопустимо. Следователно, трябва да бъде обявено за допустимо.

2. По същество

(а) Продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателя

61. Член 13 от Конвенцията гарантира ефективно средство за защита пред съответните национални власти по отношение на защитимо оплакване за нарушаване на изискването на член 6, алинея 1 за разглеждане на делото в разумен срок (виж *Kudła срещу Полша* [GC], № 30210/96, параграфи 146-57, ЕКПЧ 2000-XI).

62. В няколко дела срещу България Съдът констатира, че към съответния момент не е съществувало официално средство за защита съгласно българския закон, с която обвиняемият да може да ускори определянето на обвиненията срещу него (виж *Османов и Юсеинов срещу България*, № 54178/00 и № 59901/00, параграфи 38-40, 23 септември 2004 г.; *Сиджимов срещу България*, № 55057/00, параграф 41, 27 януари 2005 г.; и *Налбантова срещу България*, № 38106/02, параграф 34, 27 септември 2007 г.). Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение по настоящото дело.

63. Що се отнася до средствата за обезщетяване, Съдът не е установил да съществува възможност в българското законодателство, съгласно която жалбоподателят да е можел да получи обезщетение за вреди или други компенсации във връзка с прекомерната продължителност на наказателното производство (виж *Османов и Юсеинов*, параграф 41; *Сиджимов*, параграф 42; и *Налбантова*, параграф 35, всички цитирани по-горе; виж също *Стайков срещу България*, № 49438/99, параграф 89 *in fine*, 12 октомври 2006 г.).

64. Ето защо е налице нарушение на член 13 от Конвенцията в това отношение.

(б) Наблюдение на кореспонденцията на жалбоподателя

65. Съдът отбелязва, че наблюдението на кореспонденцията на жалбоподателя в затвора не е резултат от индивидуалното решение на администрацията на затвора или друг орган (като, например, в *Calogero Diana*, стр. 1770, параграфи 8 и 10, стр. 1771-72, параграфи 12-14 и 16, стр. 1772-73, параграф 18, и стр. 1776-78, параграфи 39-41; и *Domenichini*, стр. 1794-95, параграфи 9 и 10, стр. 1796, параграфи 14 и 18 и стр. 1801-02, параграфи 40-42, и двете цитирани по-горе), но е систематично и пряко в резултат от прилагането на изричния текст на член 33, ал. 1, буква в) от Закона за изпълнение на наказанията от 1969 г. (виж параграф

15 по-горе). Член 13 от Конвенцията не стига дотам, че да гарантира правно средство, даващо възможност да бъде оспорено пред национален орган първичното законодателство на една договаряща

държава, поради това, че е в противоречие с Конвенцията (виж, като един от най-новите източници, *Klyakhin* срещу Русия, № 46082/99, параграф 114, 30 ноември 2004 г.).

66. Ето защо е налице нарушение на член 13 от Конвенцията в това отношение.

V. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

67. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът, ако това е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

68. Жалбоподателят претендира 4000 евро (EUR) по отношение на неимуществени вреди. Той твърди, че наблюдението на неговата кореспонденция и забраната да използва телефона, за да се обажда на своя партньор го е накарало да се чувства изолиран, в невъзможност да разговаря свободно с адвоката си, и на произвола на затворническите власти. Той също така твърди, че прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него му е причинила страдание.

69. Правителството не коментира искането на жалбоподателя.

70. Съдът счита, че жалбоподателят трябва да е претърпял страдание и чувство на неудовлетвореност поради нарушението на член 6, алинея 1, членове 8, 13 и 14 от Конвенцията, установено в конкретния случай и следователно е необходимо присъждането на обезщетение. Произнасяйки се по справедливост, съгласно изискването на член 41 от Конвенцията, Съдът присъжда на жалбоподателя пълния размер, претендиран от него, както и всички суми дължими като данъци и такси.

B. Разходи и разноси

71. Жалбоподателят иска възстановяване на 2450 евро, изразходвани за съдебни такси пред различни вътрешни органи и в производството пред Съда. Той претендира също 210 евро за пътни разходи на своя адвокат, преводи и деловодни разходи, и за пощенски разходи. В подкрепа на иска си той е представил договор за правна помощ с адвоката си и фактури и платежни документи. Той иска всяка

сума, предоставена по тази точка, да се внесе по банковата сметка на неговия процесуален представител.

72. Правителството не коментира искането на жалбоподателя.

73. Съгласно практиката на Съда, жалбоподателят има право на възстановяване на разходи и разноски, само доколкото е доказано, че те са били действително направени и необходими и са разумни като размер. По настоящото дело, с оглед на информацията, с която разполага и горните критерии, а също и като се вземе предвид фактът, че част от жалбата е обявена за недопустима (виж параграф 4 по-горе), Съдът счита за разумно да присъди сумата от 2,000 евро, както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателя, покриващи разноските му по всички точки. Тази сума следва да се плати по банковата сметка на представителя на жалбоподателя.

В. Лихва за забава

74. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* останалата част от жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 8 от Конвенцията;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 14 от Конвенцията във връзка с член 8;
5. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията поради липсата на средства за правна защита във връзка с прекомерната продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателя;
6. *Приема*, че не е имало нарушение на член 13 от Конвенцията по отношение на наблюдаването на кореспонденцията на жалбоподателя;
7. *Приема*,

(а) че държавата-ответник трябва да плати на жалбоподателя, в рамките на три месеца от датата на влизането в сила на решението, съгласно член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми като левова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:

(i) 4,000 евро (четири хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси, за неимуществени вреди;

(ii) 2,000 евро (две хиляди евро), както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателя, за разходи и разноски, които трябва да се преведат по банковата сметка на представителя на жалбоподателя;

(б) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процентни пункта;

8. *Отхвърля* искането на жалбоподателя за справедливо обезщетение в останалата част.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 22 май 2008 г., съгласно член 77, алинеи § 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател